29. పూజారి

"ఈవూరికి కేంప్ వస్తే కబురు చెయ్యమన్నానే గాని; సరాసరి మా ఇంటికే వొచ్చేస్తావని అనుకోలేదు!"

గణపతిరావు చిరునవ్వు మంచి బావుంది. "ఎంతో అవసరం ఉంటే తప్ప నువ్వు నాతో మాట్లాడడానికయినా ప్రయత్నించవు. అందుకే, ఆ గెస్ట్‌హౌస్‌లో కాక ఇక్కడే తీరుబాటుగా మాట్లాడుకోవచ్చుననిపించి ఇలా వచ్చేసేను. నాకు ఇవాళ పదకొండు గంటలకి కలెక్టర్‌తో సింహాచలం దేవస్థానం ఎగ్జిక్యూటివ్ ఆఫీసర్‌తోనూ ఒక మీటింగుంది. అంటే, ఒక గంటసేపు నాకు ఖాళీ... ... ఐనా, నేను మీ ఇంటికొచ్చి మాట్లాడకూడదని నువ్వేమీ బోర్డు పెట్టలేదు కదా!"

"గణపతిరావూ!... ... నువ్వూ నేనూ ఒకే కాలేజీలో ఒకే క్లాస్‌లో కలిసి చదువుకున్నాం. హాస్టల్లో కూడా ఒకే రూమ్‌లో వున్నాం. అన్ని పరీక్షలకీ కలిసే వెళ్లేం. పైగా నీ పేరు గణపతిరావు. నాపేరు గోపాలం అవడాన్నించి మనిద్దరికీ పరీక్షల్లో కూడా పక్క పక్క నెంబర్లూ సీట్లూ వచ్చేవి... అప్పటికీ, యిప్పటికీ కూడా కులం, ఉద్యోగస్థాయి - లాంటి అబద్ధపు విలువలు అడ్డు రాకుండా నువ్వు మనస్నేహాత్మని పరిరక్షిస్తున్నావు... ..."

గణపతిరావు చప్పట్లు కొట్టేడు... "అంటే, ఏదో పెద్దటెండరే పెడతా వన్నమాట?"

"ఏం మాట పొదుపో; చప్పట్లు కొట్టి పిలుస్తున్నారు!... హుఁ!!" అంటూ వొచ్చింది మా ఆవిడ.

"ఆ చప్పట్లు నావికావు..." అన్నాను; అదెవరో గాయకుడు "ఆ దగ్గు నాదే బాబూ!" అన్న ధోరణిలో. "నేనింకేం మాట్లాడక్కర్లేదు... కూర్చో, సత్యా; ఆ తాతాచార్యుల సంగతి గణపతిరావుకి చెబ్దామనుకున్నాం కదా. నాక్కొంచెం మాట సాయంచేసి మరీ వెళ్లు; నీకు పుణ్యాం వుంటుంది-"

మా ఆవిడ కూర్చుంది... "నేను కాకపోతే మీరేమిటి చెప్తారు!? మీరూ మీరూ స్నేహితులు... ఎంత చెట్టుకి అంత గాలి- అన్నట్టుగా ఎంత స్నేహానికి అంత మొహమాటం వుంటుందేమో," అని; తాతాచార్యులనే అబ్బాయి బాధ తల్లిలా చెప్పడం మొదలెట్టింది.

❖ ❖ ❖

"శతమానం భవతి శతాయుః పురుష శ్శతేంద్రియ ఆయుష్యేవేంద్రియే ప్రతి తిష్ఠతిః ... ... ఓం శాంతి శ్శాంతి శ్శాంతిః!" అని అక్షింతలు నా నెత్తిమీద వేసేడు, ఆ అబ్బాయి. నేను సోఫాలో కూర్చోగానే తను అక్కడే నేలమీద చతికిలపడి రెండు చేతులా నమస్కారం చేసేడు.... "ఇప్పుడే దీవెన; ఇప్పుడే నమస్కారం కూడానా?" అన్నాను.

"అది నాలోని పండితుడి వాక్కు. ఇది నాలోని నిరుద్యోగి విన్నపం...." అన్నాడతను; నవ్వకుండా.

❖ ❖ ❖

పావుగంట అయినట్టుంది, ఆ అబ్బాయి వచ్చి. ఉదయం ఏడున్నర దాటింది గాని ఎనిమిది కాలేదు. ఆదివారం అవడాన్ని ఇంట్లో వున్నాను గానీ మరోనాడు అయితే ఈపాటికి ఆఫీసుకి చేరుదునో సగందారిలో ఉందునో.

బాత్రూమ్‌లోకి ప్రవేశించి రెండు నిముషాలు కాకముందే మా అమ్మాయి తలుపు మీది నుంచి వినపడే విధంగా సంభాషణ మొదలెట్టింది.

"నాన్నా... నీ కోసం ఎవరో ఓ అబ్బాయి వచ్చారు."

"ఎవరో అనకపోతే పేరు కనుక్కోవచ్చుగా?"

నా బాత్రూమ్ పని; ఆయనెవరో ఇంగ్లీషు మీడియంలో చదివిన తెలుగు మేష్టారు చెప్పినట్టు: త్రీ-ఇన్-వన్. అనగా, దంతధావనం, దేహబాధా నివృత్తి, స్నానోత్సవం. అంచేత తిరిగి ఇవతలకి రావడానికి ఖరాగా పదిహేను నిమిషాలు పడుతుంది. ఆదివారం కాబట్టి (మరో రెండు సినిమాపాటలు కలుపుకొని) ఇరవై నిమిషాలు పట్టొచ్చు.

"తాతాచార్యులుట; రాజాం దగ్గిర బొద్దూరు సీతారాంపురంట."

ఎవరో "వెలగలేదు" అయితే కార్యక్రమాలు మానేసి వెంటనే వెళ్ళి ఆహ్వానించే అవసరం లేదు. పావుగంట కూర్చోపెట్టొచ్చు.

"కూర్చోమను."

"కూర్చోమన్నాను. కానీ ఆ అబ్బాయి కూర్చోడట. నువ్వొచ్చే దాకా నిలబడే ఉంటారుట. అందుకే ఇప్పుడు చెప్పాను."

"సరే" అని పైకీ; "అఘోరించమను" అని లోపలా విసుక్కుని నాపనిలో నేను పడ్డాను.

అట్నుంచొస్తూ పూజగది దగ్గిర ఓక్షణం ఆగి లోపల ఒక్క అడుగు మాత్రం పెట్టి కుంకం భరిణ అందుకొని బొట్టు అయిందనిపించుకొన్నాను.

కుడికాలు ఇవతల పెట్టి దేవుడికి ఓ నమస్కారం పెట్టాను; ఆఫీసరుకి గుడ్ మార్నింగ్ కొట్టినంత సంక్షిప్తంగా. ఎడంవేపు నుంచి సణుగుడు: "దేనికేనా టయిముంటుంది కానీ, ఆదివారం పొద్దు కూడా ఆ విగ్రహం ఓ పువ్వు పూజకి నోచుకోదు, పాపం."

ముందుగదికేసి వేలు చూపించి మళ్ళీ పూజగదిలోకి ఓ నమస్కారం, ఆవిడ మొహం మీదికి ఓ చిరునవ్వూ విసిరి ఇటు తిరిగాను. 'యద్యత్కర్మకరోమి తత్తదఖిలమ్, శంభో, తవారాధనమ్!' అంటూ ఇవతలకి వచ్చి "ఆ అబ్బాయిని" చూశాను.

ఇరవై ఏళ్ళు ఉండవు. పంచె కట్టాడు. ఖండువా పల్లెవాటు వేసుకున్నాడు. తలముందు భాగం సగం వరకు నున్నగా గీసి ఉంది. ఒకే సిందూర తిరుచూర్ణం కనుబొమల నుంచి సిగపాయ వరకూను.

మొహం మాత్రం పావుగంట సేపు నిలుచున్న విసుగు లేకపోగా కాంతిగా ఉంది.

"రండి, కూర్చోండి, ఇప్పుడయినా!" అన్నాను.

ఆ అబ్బాయి కళ్ళు మూసుకున్నాడు. ఋగ్వేదం లోదని నాకు తెలిసిన ఒక పనస అందుకున్నాడు. కుడిచేయి పైకెత్తి వేదోక్తమైన ఆశీర్వచనం అంతా చెప్పి-

సంక్రాంతికి ముందు, ఉగాదికి ముందు కోనసీమ నుంచి, దిమిలినుంచి బ్రాహ్మలు ఇలా ఇళ్ళకి వచ్చి ఆశీర్వచనం చెప్పి రూపాయో రెండో పట్టుకెళ్ళడం నాకు సంతోషం దుఃఖం ఒకేసారి కలిగించే సంఘటన. ముఖ్యంగా పేరూరు నుంచి వచ్చే ద్రావిడ బ్రాహ్మలు. "మాది పేరూరే గానీ ఇప్పుడు పేరున్న ఊరుకాదు. పేదూరు అనగా పేద ఊరు" అని చెప్పుకుంటే ఆ జ్ఞానానికి సంతోషించాలో ఆ లేమికి విచారించాలో రెండు రూపాయ లిచ్చేసేటంత చప్పున నిర్ణయించుకోలేము.

కానీ ఈ అబ్బాయి అలా రూపాయో రెండో పుచ్చుకుందికి రాలేదని అతను కూర్చున్న తీరు చెప్పింది.

నవ్వేను 'ఆశీర్వచనం చెప్పేరుగా. శక్తి ఉంటే మీకు ఉపకారం చెయ్యగలను. ఇక్కడ కూర్చోండి' అని సోఫామీద నా పక్కచోటు చూపించేను. ఓ కుర్చీ నా ఎదటికి లాక్కుని కూర్చున్నాడు.

❖ ❖ ❖

"మిమ్మల్నెక్కడో చూసినట్టుందే?" అన్నాను; అతను మా అమ్మాయి తెచ్చిచ్చిన మజ్జిగ పుచ్చుకొని గ్లాసు అక్కడ పెట్టిన తర్వాత.

"అవునండి. మాదసలు రాజాం దగ్గిర బొద్దూరు సీతారాంపురమండి. నాపేరు పీసపాటి తాతాచార్యులు. రెండేళ్ళకిందట మీ ఫేక్టరీలో ఇంజినీరింగ్ అప్రంటీస్‌గా ఉండేవాడిని. అప్పుడు చూశారు. అంతకంటే ముందు-"

"అవును. మా మనవడు వేణుగోపాలానికి అయిదేళ్ళకిందట మీ ఊళ్ళోనే నామకరణం చేసేం. బావున్నారా?"

ఆ అబ్బాయి తలవెనక వేపు ఉన్న బరిహాస్తు మీద కుడిచెయ్యి నడిపాడు. "బావుంటే మీ దగ్గిరకి ఎందుకొస్తానులెండి. బాగులేను కాబట్టే వచ్చాను. తమరు ఖాళీగా ఉన్నానంటే, ఓపిగ్గా వింటానంటే, మనవి చేస్తాను."

-రెండేళ్ళ క్రిందట ఒక రోజు మా ఫ్యాక్టరీలో నా యూనిట్‌లో ఒక కొత్తరకం యంత్రం ప్రవేశపెట్టారు. మామూలుగా మా యూనిట్లోకి ఇలాటి యంత్రాలు ఏడాదికి ఒకటి చొప్పున

వచ్చి చేరుతూనే ఉంటాయి. అటువంటి సమయాల్లో ఏవెల్డరో ఫిట్టరో ఆ యంత్రానికి ఓ మూల చిన్న పసుపుబొట్టు పెట్టి, దానికి కొంచెం ఎడంగా (నీళ్లు యంత్రం మీద చిమ్మకుండా జాగ్రత్తపడుతూ) ఒక కొబ్బరికాయ కొట్టి యంత్రాన్ని స్విచ్చాన్ చేస్తాడు. కానీ రెండేళ్ళనాడు మా ఫేక్టరీలో ఎం.డి.గా పదిహేను రోజులపాటు ఉండిన కణ్ణదాసన్‌గారు, ఆ యంత్ర ప్రారంభోత్సవం కార్యక్రమం వేదోక్తమైన ఆశీర్వచనంతో వినాయకాది ఆదిదేవుళ్ళ పూజలతో తప్ప; జరిపించడానికి వీల్లేదని; ఆ కార్యక్రమానికి, అందుబాటులో ఉన్న పత్రికా విలేఖరులందరూ తమ తమ ఫొటోగ్రాఫర్లతో సహా వచ్చి తీరవలసిందేనని, రాతమూలకంగా కాక వేరే విధంగా చెప్పేరు. ఆ సందర్భంగా ఆ రోజు పూజ కోసం ఓ పురోహితుణ్ణి మాట్లాడి పెట్టమని నా సహోద్యోగి మదన్‌మోహన్ని కోరగా, ఆ పూజాకార్యక్రమం కోసం మార్కెట్లో చెప్పులషాపు దగ్గిర బారులు తీరి కూర్చునే వారినెవరినో పిలవనక్కరలేదనీ, తన యూనిట్లో "అప్రంటిస్"గా పనిచేసే ఓ అబ్బాయి ఈ పనిని సమర్థంగా నిర్వహించగలడనీ చెప్పి ఒక కుఱ్ఱవాడిని నాకు వప్పగించేడు.

ఆ కుఱ్ఱవాడే - ఈ కుఱ్ఱవాడు.

కిందటివారం నాయూనిట్లోకి ముగ్గురు ఇంజినీరింగు అసిస్టెంట్లు కావాలని ఎంప్లాయిమెంటు ఎక్స్ఛేంజికి రాశాం. ఒకటి షెడ్యూల్డు తరగతుల వారికి కేటాయించారు. ఒక ఖాళీలో ఆడపిల్లనే వెయ్యాలి. మూడోది ఓపెన్, అంతేకాక, ఇంతకుముందు మా దగ్గిర ఎప్రంటిస్ చేసిన వాళ్ళకి ప్రాధాన్యం.

అంటే ఏమిటి? ఎంప్లాయిమెంటువాళ్ళు ఇతనికి కూడా ఓ కాల్‌లెటర్ వేసి ఉంటారు. 'నాకంటే నిన్ను మా మదన్‌మోహన్‌గారే బాగా ఎరుగును కదా! ఆయన దగ్గిరకే వెళ్ళలేకపోయావా?" అన్నాను; ఇంతసేపూ అతన్ని మన్నిస్తున్నా నాకు తెలియకుండానే ఏకవచనంలోకి దిగి "అయినా, నీకొచ్చిన కాల్‌లెటర్ చూపించు, నేనే మదన్‌మోహన్‌తో మాట్లాడుతాను" అన్నాను.

తాతాచార్యులు ముడుచుకుపోయాడు. అతని మొహంలో నేనింతసేపూ చూస్తున్న కాంతి ఒక్కసారిగా తగ్గినట్టయింది.

"భగవంతుడి అనుగ్రహం ఆ విధంగా లేదండి. నాకు లెటరయితే వచ్చిందిగానండి అది ఉద్యోగానికి రమ్మన్న పిలుపు కాదండి" ఆ మొహంలో చిన్నపాటి వైరాగ్యహాసం. "ఉద్యోగం వదిలి వెళ్ళిపోవలసిందిగా నోటీసండి" అని కేన్వాసుసంచీలోంచి ఒక కవరు తీసి అందులో ఉన్న కాయితం ఊడలాగి నాచేతికి అందించడానికి వీలుగా పట్టుకున్నాడు. నేను ముందుకువంగి ఆ కాగితం అందుకోబోతూ ఉంటే అతను తల అడ్డంగా ఆడిస్తూ "ముందుగా నా మనవి వింటారు" అన్నాడు. ఇటువైపు ద్వారంలోంచి ముందుగా వాసన, క్రమంగా, చప్పుడు. రెండు ప్లేట్లతో ఉప్మా, మా ఆవిడ.

ప్లేట్లు టీపాయి మీద పెట్టి మా ఆవిడ అతన్ని పలకరించింది. 'మీ అమ్మగారు బావున్నారా? నువ్విలా వస్తావని తెలిస్తే మా మనవడు వేణుగోపాలాన్ని ఇంటికి వెళ్ళిపోనివ్వకుండా ఉంచీద్దును.'

ఆ అబ్బాయి మొహం అంతయింది.

"అమ్మకి గుర్తున్నట్టు అయ్యకి ఉండదండి."

"అదేంటి బాబూ, అలా అంటారు, మా మనవడి నామకరణం నాటికి మీరు పూజారీకాదు ఆశీర్వచనమూ చెయ్యలేదు. అయితే మటుకు, లోహదానాలప్పుడు దేవుడు పంపినట్టు వచ్చి ఉద్ధరిణె పుచ్చుకొన్నావు కాదా?"

"రాగి రా కోరుతుందిట కదమ్మా. మీ దీవెన వల్ల పూజారిని అయ్యాను. కానీ" అని నావేపు చూసి ఆగిపోయాడతను.

"ఇప్పుడది వదిలేసి మా ఫేక్టరీలో ఉద్యోగం కోసం ప్రయత్నం చేస్తున్నాట్ట" అన్నాను.

మా ఆవిడ వేగంగా మాట్లాడింది. "అదేం, నాయనా! తరాలు తరాలుగా దేవుణ్ణి నమ్ముకొని ఉన్నవారు. మనిషిని నమ్మినవాడు చెడతాడు కాని దేవుణ్ణి నమ్మినవాడు చెడడు బాబూ... ఆ పూజ కంటే ఈ కొలువు గొప్పకాదే!?"

ఆ అబ్బాయి ఆ మాటలకి అడ్డుపడ్డాడు. ముందు కుడిచేత్తో - ఆగండాగండన్నట్టుగా సంజ్ఞచేసి; వెంటనే ఈ చేత్తో ఆ లెంప ఆ చేత్తో ఈ లెంప మార్చి మార్చి మూడుసార్లు వాయించుకున్నాడు. "అంతపని జరగకూడదనే అయ్యగారి దగ్గిరకొచ్చాను" అని కాగితం నాకివ్వకుండా మా ఆవిడ కిచ్చాడు. ఆవిడ ఆ కాగితం అందుకొని చదువుకొంటూ ఉంటే అతను నాతో మాట్లాడుతున్నాడు:

"సీతారామపురం అగ్రహారంలో వెలసిఉన్న వేణుగోపాలస్వామి వారిసేవ మాకు వంశపారంపర్యంగా వస్తున్న వృత్తి బాబుగారూ... నాకు తెలిసినంతవరకు తొమ్మిది తరాలనాడు, అలనాటి మా పితామహుల, ప్రపితామహుల పితామహులయిన అప్పలాచార్యులవారు వారి మాతామహులయిన నల్లాన్ చక్రవర్తుల రంగనాథాచార్యుల వారి నుంచి, వారికి పుత్ర సంతానం లేని కారణంగా ఈ సేవా ధర్మాన్ని స్వీకరించారు. ఈ పరంపరలో ఒకరికి మించి పుత్రసంతానం కలిగినవారు ఒకర్ని ఆలయసేవలో ఉంచి మిగిలినవారిని వేరే వృత్తులకు పంపివేస్తూనే వచ్చారు. నా విషయానికి వస్తే; మా తండ్రిగారికి నేను జ్యేష్ఠ పుత్రుడనయినప్పటికీ; నా తమ్ములిద్దరితోబాటు వేదం, పూజాదికం, అనుష్ఠాన విధానం క్షుణ్ణంగా అభ్యసించి కూడానూ; మా గ్రామానికి సమీపంలో హైస్కూలూ పాలిటెక్నిక్కూ ఏర్పడ్డాన్నుంచి, మెకానికల్ ఇంజినీరింగులో డిప్లమా తీసుకొన్నాను. లోకవృత్తం తెలిసి సమకాలీన పరిజ్ఞానం సంపాదించుకోడంవల్ల మాత్రమే కాకుండా; మీ ఫాక్టరీలో అప్రెంటిస్ చేసి కూడా నా తమ్ముళ్ళిద్దరూ పర్మనెంటు ఉద్యోగాల్లో స్థిరపడ్డంచేత;

ఏడాది క్రితం మా తండ్రిగారు కాలంచేసిన తర్వాత ఆలయంలో నిత్యపూజా అనుష్ఠానాది సేవలు చేపట్టాను."-

"ఇదేంటండీ, ఈ అన్యాయం?" అంటూ, తను చదువుతున్న కాయితం నాకు అందించింది; మా ఆవిడ.

అది హైదరాబాదు నుంచి వచ్చిన ఒక ఆర్డరు. దేవాదాయ ధర్మాదాయ శాఖ ఆఫీసునుండి వచ్చింది.

"శ్రీయుత పీసపాటి తాతాచార్యులు

వేణుగోపాలస్వామి ఆలయ పూజారి

సీతారామపురం.

ఏడాదికి ఇరవై వేల రూపాయలకు మించిన ఆదాయము కలిగిన ఆలయంలో; పూజారి పదవిలో ఉండవలసిన వారికి; వేద సంబంధమైన "బి-డిప్లొమా" ఉండాలి - అని ఇటీవల ఒక నిబంధన వచ్చియున్నది.

ఈ డిప్లొమా నీకు లేదని తెలిసినది. అంతేకాక, ఈ డిప్లొమాకి సంబంధించిన పరీక్షకి కూడా నీవు ఎన్నడూ కూర్చోలేదని మా దృష్టికి వచ్చినది.

కనుక, నీవు సీతారామపురం వేణుగోపాలస్వామి ఆలయ పూజారిగా ఉండతగవు. శ్రీ ఎమ్.నరసయ్య అనే దరఖాస్తుదారుడు సదరు పరీక్షలో ఉత్తీర్ణుడై సదరు డిప్లొమా పొందియున్నందు వల్ల అతడు ఆ పదవికి అర్హుడై ఉన్నాడు. అంతేకాక, ప్రభుత్వపు విధానాల ప్రకారము కూడా అతడు ఆ పదవికి అర్హుడు. అందువల్ల, నీ వద్ద ఛార్జి తీసుకొని నిన్ను పదవీ బాధ్యతల నుండి విముక్తుణ్ణి చేయవలసిందిగా అతనికి ఆర్డరు పంపడమైనది."

"అయ్యో!!" అన్నాను. ఆ కాగితం అతనికి అందించడానికి జాపి,

అతను ఆ కాగితం పుచ్చుకోలేదు.

"తమరేమీ అనుకోనంటే నా మనసులో ఉన్న భావాలు కొద్దిగా మనవి చేస్తాను:

"భారతదేశం కర్మభూమి.

"-ఇక్కడ, తురుష్కుల పాలన చేతను; పాశ్చాత్యుల పాలన చేతను నెలకొన్న నాగరికతా సూత్రాలకు అతీతంగా

"ఎవరు ఏ వృత్తిలో కొనసాగితే వారి వంశీయులకున్ను అదే వృత్తి సంక్రమిస్తున్నది.

"సంప్రదాయంగా; కమ్మరి సంతానం కమ్మరి అవుతున్నారు. కుమ్మరి, చాకలి, మంగలి, యాత, ఇలా - పల్లెపట్టున పారంపర్యపు వృత్తులు చేసుకుంటూనే ఉన్నారు.

"-అంతేకాక, రైల్వేలో పనిచేస్తూ ఇటీవలే కాలధర్మం చెందిన మా మేనమామ గారి అబ్బాయికి రైల్వేలోనే ఒక ఉద్యోగమిచ్చారు.

"-మా వూళ్లో ఉన్న క్షత్రియ కుటుంబానికి చెందిన సూరపరాజుగారు; ఇదే రాష్ట్ర ప్రభుత్వంలో - వాణిజ్యపన్నుల అధికారిగా నిలదొక్కుకున్నారు; వారి కుమారులిద్దరికీ అదే శాఖలో ఉద్యోగాలిప్పించుకున్నారు...

"అంతెందుకు? ప్రధానమంత్రి కుమార్తె ప్రధానమంత్రి అయింది. మళ్లీ ఆమె కుమారుడు; వద్దు వద్దంటూనే ప్రధానమంత్రి అయినాడు.

"ఫ్యాక్టరీ యజమానుల కుమారులు, కుమార్తెలు కూడా నున్ను; ఫ్యాక్టరీ యజమానులవు తున్నారు.

"సినీ నటుల కుమారులు సినీ నాయకులవుతున్నారు. నటీమణుల కుమార్తెలున్నూ నటీమణులవుతున్నారు.... వీరందరు ఆ వృత్తులకు అవసరమైన పరిజ్ఞానాన్నే సంపాదించుకున్నారు గాని - ఒక్క కాలపరీక్షకు తప్ప - మరి ఏ ఇతర పరీక్షకు కూర్చోడమే లేదు... పారంపర్య వృత్తులకి డిప్లొమాలూ, డిగ్రీలూ అంత ముఖ్యం కాదనుకుంటున్నారు.

"ఎవరికి వారు చిత్తశుద్ధితో దేశసేవ చేసినవారు ప్రజాభిమానాన్ని చూరగొని నాయకులుగా రూపుదాల్చవచ్చు. అయినా సరే; ఒక నాయకుడు చనిపోగానే అతని భార్యనో, కుమారుడినో, కుమార్తెనో, కోడలినో ఆహ్వానించి; ప్రజాసేవ బాధ్యతల్నీ లాభనష్టాలతో బాటు వప్పగించే సంస్కారం, సానుభూతి, సంప్రదాయంగా వస్తున్నాయి...

"ఇంత విశాలమైన ఈ భారతదేశంలో; ఇదే మనోవైశాల్యంతో నన్ను కూడా ఆదరించరాదా?... ఆదరించరా?...

"తొమ్మిది తరాల నుండి సీతారామపురం వేణుగోపాలస్వామి కొలువు చేసిన మా పూర్వులలో అందరికీ చిత్తశుద్ధీ, డొక్కశుద్ధీ మాత్రమే అవసరమయ్యాయి. నావరకూ వచ్చేసరికి 'డిప్లొమా' బాధ ఒకటి సిద్ధమైంది...."

❖ ❖ ❖

"సామర్ధ్యం లేని ప్రేమ రాణించదు, గోపాలం!" అన్నాడు గణపతిరావు. నువ్వు అతని బాధంతా విన్నావు. మా గణపతిరావు దేవాదాయ ధర్మాదాయ శాఖలో కమిషనర్‌గానూ, సెక్రెటరీ ఇన్‌ఛార్జ్‌గానూ ఉన్నాడు కదా, అతనితో చెప్తే ఈ తాతాచార్యులుకి ఉపకారం జరుగుతుందనే ఆలోచనైతే నీకు కలిగింది గానీ... నువ్వు ఒకసారి బయల్దేరి హైద్రాబాదు రానూలేదు; కనీసం ఓ ట్రంకాల్ బుక్ చేసి నాతో మాట్లాడేవయినా కాదు!"

నేను నిర్ఘాంతపోయాను. గణపతిరావు అంత ఉన్నతాధికారి అయివుండీ కూడా, తాతాచార్యుల కేసులోని సహజమైన న్యాయాన్ని గ్రహించాడని తోచింది. "నేను వేసిన ఆర్డర్‌లోనే తప్పు ఎంచుతావా? నా పరిపాలనలో జోక్యం చేసుకోడానికి నీకెన్ని గుండెలు!" - అనడం లేదు, గణపతిరావు. తాతాచార్యుల కొచ్చిన ఉత్తరం కాపీ అయినా తీసుకోకపోతిని; ఈ లోగానే కొంప మునిగిపోయిందో, ఏమిటో?!

"ఆలస్యంగా అందించే న్యాయం అన్యాయంతో సమానం!" అన్నాడు, గణపతిరావు. "వ్యవహారాలు చక్కదిద్దడానికి అవసరమైన చురుకుతనం నీలోలేదు. నిన్నొక్కణ్ణే నమ్ముకొని కూచుంటే ఆ తాతాచార్యులు రోడ్డున పడుండేవాడే... ... ఏసీవే; ఆ తరవాత తాతాచార్యులొచ్చి నీకు కనిపించలేదన్నమాటేగా!?"

"అంటే?"

"... ... ఓ.కే... ఫాలో అప్ లేదు కనక నీకేమీ తెలీదు... ... ఆ అబ్బాయి నీ దగ్గిర్నుంచి తిన్నగా వాళ్ళ వూరి మోతుబరి బిడ్డ లక్ష్మీన్నాయుడు దగ్గిరికెళ్లేడు. అతనీ వూళ్లోనే ఉన్నాడు. చాలా సమర్థుడైన న్యాయవాది. నరసయ్య ఎపాయింట్‌మెంట్ మీద "స్టే" తెచ్చేడు. సంగతంతా పూర్తిగా పరిశీలించి; ఆలయపూజారిగా ఉన్న తాతాచార్యులకి డిప్లొమాలో చెప్పిన జ్ఞానం ఉందోలేదో చూడమని ముగ్గురు సభ్యులతో ఒక కమిటీని వెయ్యమంది హైకోర్టు... ... రిపోర్టు కూడా వొచ్చేసింది... ... తాతాచార్యులకి డిప్లొమా లేకపోతే పోయింది గాని, శ్రీ సూక్తం, పురుషసూక్తం, సహస్రనామం, అర్చన, సంకల్పం, సంహిత, మంత్రపుష్పం, హారతి, ఆశీర్వచనం - లాంటి నిత్యావసర కర్మానుష్ఠాన నిర్వహణలకి తగినంత సామర్థ్యం, అనుభవం ఉన్నాయి. వేదం, మంత్రం ప్రవచించేటప్పుడు పాటించవలసిన ఉదాత్త - అనుదాత్త - స్వరాల తారతమ్యం అతనికి గళగ్రాహ్యం..."

"అమ్మయ్య!... ..." అన్నాను. "ఐతే, తాతాచార్యులకి-"

"ఈ పూజారి వరమిచ్చేడు!" అని నవ్వుతూ తన గుండె మీద వేలుపెట్టుకుని లేచాడు గణపతిరావు. "అతను రెండేళ్లలోగా డిప్లొమా పరీక్షకి కూర్చుని పాసవ్వాలని హెచ్చరించేరు, శ్రీవారు."

("సుప్రభాతం" పక్షపత్రిక : 20-6-97)